

VPLYV VÝKONNOSTI VYDAVATEĽSKO-TLAČIARENSKÉHO KOMPLEXU NA VÝROBU PAPIERA

Roman ŠÍP - Anton KORAUŠ

PERFORMANCE IMPACT OF THE PUBLISHING-PRINTING COMPLEX ON PAPER PRODUCTION

ABSTRACT

Čitateľská komunita sa v modernom informačnom svete mení. Rodičia majú vplyv v oblasti čítania na svoje deti od útleho detstva. V súvislosti s dostupnými štatistikami, základným kanálom nadobúdania a získavania vedomostí je čítanie. Z výskumu môžeme konštatovať, že mládež na Slovensku uprednostňuje informačné technológie. Internet, ako zdroj informácií uvádza väčšina respondentov, čo je analogicky prístup k počítačovým hrám a surfovaniu, a s tým spojené voľnočasové aktivity.

Kľúčové slová: manažment, digitálna kniha, elektronický obchod, organizačná štruktúra, papier, celulóza, lepenka, produkcia, drevitá celulóza, papier pre recykláciu, vydavateľstvo, vydávanie, tlačiarne, digitálna tlač.

ABSTRACT

Community of the readers is changing in the modern information world. Parents have influence on reading habits of their children from their early age. In relation to the available statistics, core channel for developing and learning is reading. Based on the research, youth in Slovakia favors information technology. Most of the respondents report Internet as a source of information, which is analogous to computer games and browsing. This relates to similar leisure activities.

KEY WORDS: Management, e-book, e-commerce, organizational structures, paper, pulp, board, production, woodpulp, paper for recycling, Publishing house, publishing, printing companies, digital printing

ÚVOD

Papierenský priemysel vykazuje pokles produkcie grafických papierov, rast v segmente papiera pre obaly a stagnáciu vo výrobe hygienických papierov. Údaje z tabuliek mapujú produkciu, spotrebu a obchod s celulózou a papierom. Výroba papiera a lepenky sa medziročne znížila o 0,2 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom. V roku 2014 predstavuje podiel grafického papiera vyrobeného v Európe 40,5%, obalového papiera 47,5%, papiera pre hygienu 7,7% a špeciálneho papiera 4,3% z celkovej produkcie. [1]

POROVNANIE SPOTREBY A VÝROBY PAPIERA

Tab. 1 Výroba a spotreba papiera za krajiny združené v CEPI

Produkt	Výroba papiera v tis. ton			Spotreba papiera v tis. ton		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Grafické papie-re	40 232	38 091	36 922	31 396	29 608	29 180
Papier pre hygienu	6 951	6 972	7 001	6 777	6 700	6 702
Papier pre obaly	40 971	42 424	43 251	35 482	42 424	43 251
Iné papiere	4 097	3 780	3 892	3 828	3 512	3 642
Spolu	92 251	91 268	91 067	77 483	76 419	77 080

Zdroj: CEPI Key Statistics, www.cepi.org

Vývoz papiera mimo krajín združených v CEPI klesol, čo spôsobuje obavy a dovoz mierne rástol, čo má vplyv na negatívnu obchodnú bilanciu. Vývoz v roku 2014 predstavoval 14,0 mil. ton, zatiaľ čo v roku 2013 bol 14,8 mil. ton. Trhová produkcia buničiny klesla o 1,4% v porovnaní s 2013 s výkonom 13,2 mil. ton.

Tab. 2 Produkcia papiera a lepenky v krajinách združených v CEPI /percentuálny podiel/

Krajina	2012	2013	2014
Nemecko	24,6	24,6	24,8
Švédsko	12,4	11,8	11,4
Fínsko	11,6	11,6	11,4
Taliansko	9,3	9,4	9,5
Francúzsko	8,8	8,8	9,0
Španielsko	6,7	6,8	6,6
Rakúsko	5,4	5,3	5,3
Spojené kráľovstvo	4,8	5,0	4,8
Zvyšok za CEPI	16,4	16,7	17,1

Zdroj: CEPI Key Statistics, www.cepi.org

Tab. 3 Spotreba surovín v krajinách združených v CEPI /v tis. tonách/

	1991	2000	2005	2010	2013	2014
Celulóza	37 162	45 619	46 861	43 533	40 911	40 690
Bezdravná vláknina	653	758	631	316	288	361
Recyklovaný papier	25 360	40 922	46 745	48 122	47 534	47 546
Bezvláknitý materiál	9 504	15 545	16 496	16 163	15 434	15 451
Spolu	72 679	102 844	110 733	108 134	104 166	104 047

Zdroj: CEPI Key Statistics, www.cepi.org

Konfederácia európskeho papierenského priemyslu (CEPI) so sídlom v Bruseli, je neziskovou organizáciou združujúcou európsky papierenský a celulózový priemysel. Konfederácia združuje 18 národných zväzov. CEPI reprezentuje 515 spoločností vyrábajúcich celulózu, papier, lepenku v celej Európe, od malých a stredných podnikov až po nadnárodné spoločnosti a 780 papierní. Členmi sú Rakúsko, Belgicko, Česká republika, Fínsko, Francúzsko, Nemecko, Maďarsko, Taliansko, Holandsko, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Španielsko, Švédsko, Spojené kráľovstvo. Združenie CEPI predstavuje 23% svetovej produkcie.

CHARAKTERISTIKA ANGLOSASKÉHO KNIŽNÉHO TRHU

Na prelome rokov 2008 a 2009 kríza v plnej miere zasiahla vydavateľsko-tlačiarenský komplex. Situácia v tlačiarenskom priemysle sa však vyvíjala rokmi a polygrafické špičky nedokázali reálne zhodnotiť prechod z analógovej do digitálnej formy šírenia informácií. Následkom bol prepád v zákazkovej náplni, nesprávne odhadnuté investície, konzervatívne vnímanie a nedotknuteľnosť polygrafie [3]. Tieto fatálne následky strhli so sebou primárneho dodávateľa, a to papierenský priemysel, ktorý taktiež nebol pripravený na tento prechod [4]. Z priloženej tabuľky je evidentné postavenie kopírovacích papierov najbližších desiatich rokov.

Budúcnosť tlače, v podobe v akej ju poznáme dnes, je evidentne na ústupe. Panika, ktorá postihla vydavateľsko-tlačiarenský komplex nad neistotou tlačenej podoby knihy sa prehĺbovala. Čitatelia s nákupom nových digitálnych technológií obmedzili nákup tlačenej verzie kníh a začali sa orientovať na nákup e-kníh. Predaj tlačenej verzie kníh sa prudko znížoval. V tejto situácii sa kníhkupci snažia nezatvoriť svoje kamenné obchody, autori a vydavatelia čeliť lacnejšej verzii e-kníh, ktoré tento obchod uzatvárajú.

Obavy vyústili v realitu, keď 18.9.2011 sa zatvárajú dvere Borders Group, Inc., čo bola medzinárodná spoločnosť predávajúca knihy a digitálnu hudbu s 19 500 zamestnancami po celých Spojených štátoch a s pobočkami v Austrálii, na Novom Zélande, Singapure. V roku 2010 prevádzkuje spoločnosť 511 supermarketov a 175 maloobchodov. V roku 2004 sa Borders dohodli so Starbucks a vo svojich obchodných domoch prevádzkujú kaviarne so značkou Seattle's Best Coffee za účelom doplnkových služieb. Posledný rok, v ktorom bolo Borders ziskové je 2006. V marci 2007 spoločnosť oznámila koniec marketingovej spolupráce s Amazon a tak isto aj upustila od vlastného on-line obchodu od roku 2008. Pre finančné ťažkosti pristúpil v marci 2008 Borders k oznámeniu o odpredaji svojho reťazca Borders Books čím sa zvýšila finančná nestabilita. 14.10.2011 je internetová stránka Borders Group, Inc. Presmerovaná na konkurenta Barnes & Noble.

Dôsledky ukončenia tejto činnosti umocňuje 1 260% nárast e-knihy. Výsledky rezonovali naprieč celého vydavateľsko-tlačiarenskeho komplexu. Elektronické publikovanie sa stalo realitou a v plnej miere využívalo internet. Analytici predpovedajú koniec novinám v USA do roku 2020 a k osudu tlačenej podoby kníh sa radšej nikto nevyjadruje.

Tab. 4 Predpoklad vývoja predajnosti e-knží v rokoch 2008–2017 na americkom trhu (v mld. \$)

Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tlačená kniha	16,2	15,1	14,8	12,6	12,1	10,9	9,8	8,5	8,1	7,9
Digitálna kniha	0,9	1,1	2,1	2,4	3,2	4,8	5,9	7,1	7,8	8,2

Zdroj: <http://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/>

Na základe výskumu spoločnosti PwC (PricewaterhouseCoopers) (tabuľka 4) sa odhaduje, že do roku 2017 budú tržby z predaja digitálnych kníh rásť v očakávaní prekonania predajnosti tlačenej kníh. Očakáva sa, že tržby z predaja e-knží v roku 2017 dosiahnu hodnotu 8,2 mld. dolárov. Oproti tomu tržby z predaja tlačenej kníh klesnú do roku 2017 na 7,9 mld. dolárov. Pokiaľ sa nepodarí plne kompenzovať pokles predaja tlačenej kníh, očakáva sa, že celkové tržby z predaja kníh do roku 2017 klesnú pod rok 2008.

Z uvedenej štatistiky plynie, že populácia pravdepodobne číta menej. Alebo naopak, tento výhľad súčtu tržieb v roku 2017 môže znamenať, že priemerná cena digitálnych kníh je nižšia ako tlačenej kníh. Z toho sa dá usudzovať, že čo do počtu kusov ostáva predaj kníh nezmenený, mení sa iba ich cena.

Predpovede sa však nenaplnili. Aspoň nie podľa plánu a v roku 2015 môžeme konštatovať, že predpovede v súvislosti s e-knihami sa nenaplnili a predaj sa spomalil. Analytici trhu udávajú, že existujú náznaky, kedy majitelia e-knží sa vracajú k tlačenej podobe, alebo balansujú medzi tlačenej a digitálnou podobou kníh. Momentálna stabilizácia trhu nahráva skeptikom, avšak e-publikovanie z dlhodobého hľadiska nie je imúnne voči digitálnym technológiám, čo potvrdil segment hudby, filmu a televízie.

E-book predplatené služby, modelované podľa spoločností, ako je Netflix a Pandora, mali problém prekonvertovať milovníkov kníh do digitálnej tlače a niektoré zo spoločností museli svoj business zatvoriť.

Klasická tlač momentálne stále odoláva tlaku digitálnych kníh. Kníhkupcom sa tak stabilizuje predaj a najhoršie časy ich v súvislosti s digitalizáciou iba čakajú. Skutočnosť, že predaj e-knží sa stabilizoval, môže byť spôsobený tiež skladbou ponúkaných titulov. Taktiež do značnej miery je cena stabilizovaná podpisom viacročnej partnerskej dohody v roku 2014 medzi vydavateľstvom Simon&Schuster a Amazon v oblasti cien e-knží. Optimizmus z mierneho oživenia predaja stále prevláda. Väčší tlak na predaj kníh pociťujú kamenné obchody zo strany internetového predaja Amazon. Mierne oživenie dáva priestor pre rozširovanie skladových priestorov vydavateľom Hechette, Simon&Schuster ako aj najväčšiemu internetovému predajcovi Amazon. Poskytuje tak istú chabú nádej pre vydavateľsko-tlačiarenský komplex. Zmeny vo „Veľkej sedmičke“, ktorá je tvorená Hechette, Simon&Schuster, Penguin Books, Random House, Harper Collins a Macmillan môžu aktívne vstúpiť do rokovania s IT spoločnosťami a celý trh sa posunie smerom k digitalizácii.

Výkonný riaditeľ Penguin Random House sa nechal počuť, že zánik fyzických kníh oteraz do 50 až 100 rokov, o ktorom tak ľudia diskutujú, predstavuje pre vydavateľstvo príležitosť podnikania v tlači kníh. Ďalšie veľké vydavateľstvá sa k tejto myšlienke pripojili a na trh začali umiestňovať v kratších cykloch nové knihy a na základe objednávok sa podarilo trh oživiť. Priestor pre podnikanie v oblasti vydávania fyzických kníh, ktoré pomenoval výkonný riaditeľ jedného z najväčších vydavateľských domov, upokojuje turbulencie na trhu a ponúka perspektívu stabilizácie tlačiarňam. Pritom vydavateľský dom Penguin Random House vznikol v roku 2013 ako spojenie vydavateľstva Random House vo vlastníctve Bertelsmann a Penguin Group vlastneným Pearson PLC. Penguin Random House zamestnáva 10 000 ľudí na piatich kontinentoch. Spoločnosť sa skladá z viac ako 250 edičných a kreatívne nezávislých redakcií, ktoré ročne vydajú 15 000 nových titulov. Na zozname má 70 nositeľov Nobelovej ceny spolu so stovkami najčítanejších autorov. Vydavateľstvo vydáva literatúru pre deti a dospelých, literatúru faktu, beletriu a tiež digitálne knihy.

Ako odpoveď na vzniknutú situáciu vydavateľské spoločnosti vyvinuli systém kontroly svojich skladových zásob, vychádzajúc zo skutočnosti každodenného predaja. Denne tak môže sledovať predajnosť a na základe vyhodnotenia trhu dávajú odporúčania, koľko výtlačkov jedného titulu je optimálne na trh umiestniť. Nové postupy tak umožňujú rýchlejšie dopĺňať zásoby kníh, pretože iba tie knihy sa predávajú, ktoré sú na pulkoch. Kontrola celého systému zásobovania a nových postupov predaja zabezpečuje stabilizáciu tlače, čím kníhkupcom vytvára priestor pre čiastočný rast. Kníhkupci tak hovoria o zníženom tlaku zo strany e-knží a reverznom prechode k hmotnej podobe kníh. Toto mierne oživenie vlieva tak potrebnú nádej tlačiarňam, ktoré upadli v rokoch 2008 až 2009 do krízy.

Digitálna kniha sa na trhu objavila v poslednej dekáde, kedy vydavatelia začali experimentovať s CD-ROM. K spotrebiteľovi sa e-kniha dostala až v roku 2008 cez Amazon, ktorý ponúkal Kindle. Ide o čítačku digitálnych kníh, ktorá patrí medzi najlepšie na trhu. Kontrast a jemnosť displeja je porovnateľný s papierovou knihou. Čítajúci má pocit ako by čítal fyzickú podobu knihy.

S ďalšími produktmi sa na trhu môžeme stretnúť s čítačkami Kobo Touch e-reader, Nook od firmy Barnes&Noble a iPad. Podnikatelia sa chopili šance a priťahli milióny čitateľov na čítanie e-knží. Vydavatelia videli obrovskú príležitosť v predaji pred a v čase prázdnin, kedy ľudia dostali čítačky ako darček. Počiatkové prudké tempá rastu predaja e-čítačiek klesli hneď ako čítačky prestali byť pre zákazníkov atraktívne a nahradili ich smartphony a tablety. Minulý rok sa predalo okolo 12 miliónov čítačiek, zatiaľ čo v roku 2011 až 20 miliónov. (zdroj dát od Forrest Research) Výsledky ankiet od Nielsen ukazujú pokles primárnych čitateľov e-knží na 32% v prvom kvartáli 2015 z 50% v roku 2012.

Nové rokovania vydavateľov nútili Amazon posledný rok znižovať ceny e-knží a mnoho z nich si začalo fakturovať viac. Malý cenový rozdiel medzi e-knihou a paperbackom (brožovaných väzieb knží) spôsobia, že čitatelia uprednostnia tlačovú verziu knihy. Ak je cenový rozdiel medzi e-knihou a tlačenou verziou 13 USD, niektorí čitatelia sa prikláňajú k tlačenej forme.

Americkí vydavatelia hlásia za prvý polrok 2015 nárast predaja brožovaných väzieb knží o 8,4%. Je to spôsobené nižšou cenou brožovaného vydania oproti e-knihám.

Obchodná vojna medzi IT technológiami a tlačou ešte nie je na konci. Analytici upozorňujú, že je ešte predčasné hovoriť o konci digitálnej verzie publikovania. Nové prírôžlivé zariadenia by mohli oživiť trh s e-knihami. Stále rastie počet ľudí s možnosťou čítania na mobilných telefónoch. Amazon predstavil novinku – tablet za 50 USD, čo by predstavovalo nový prírôž čitateľov e-knží.

Počet čitateľov neklesá. Je dosť možné, že rastie počet čitateľov, ktorí nakupujú a čítajú digitálne knihy, ktoré nekúpili v sieti od tradičných vydavateľov. Klesajúce tržby predaja z digitálnych knží hlásené vydavateľmi neznamena, že ide o prechod k lacnejším verziám publikovania.

Digitálny predaj knží si podľa Amazonu zachoval svoju stúpajúcu trajektóriu. V roku 2014 predstavil Amazon, ktorý ovláda 65% trhu s predajom digitálnych knží, predplatiteľskú službu. Služba umožňuje čitateľom za mesačný poplatok menej ako 10 USD využívať neobmedzené čítanie digitálnych knží. Databáza digitálnych knží ponúka viac ako milión titulov. Mnoho titulov je aj od samovydavateľov.

Veľa expertov na problematiku vydávania a publikovania knží konštatuje, že svet sa mení veľmi rýchlo a je predčasné povedať, že počet čitateľov digitálnych knží je ubúdajúci. Pravdepodobne ide o krátkodobú prestávku. Budúce generácie možno budú chcieť čítať knihy na smartphonoch a príde ďalší nárast čitateľov digitálnych knží.

CHARAKTERISTIKA NEMECKÉHO KNIŽNÉHO TRHU

Vydavateľstvá v Nemecku vydali za rok 2014 najmenej knží za poslednú dekádu. Štatistika uvádza 87 134 titulov a obrat sa pohyboval na úrovni 9,32 mld. euro. Pritom v roku 2010 sa obrat tržieb z predaja knží pohyboval vo výške 9,73 mld. eur s 95 838 vydaných titulov, a v porovnaní s rokom 2005, kedy bol 9,16 mld. eur a v roku 2006 s 9,26 mld. eur. Podiel kamených predajní na predaji knží si stále udržiava svoj približne polovičný výkon z celkového predaja. V roku 2014 predstavoval 49,2% z celkových tržieb, čo je 4,58 mld. eur oproti roku 2005 kedy bol 54,8%. Internetový predaj knží mierne poklesol a zabezpečuje si 16,2% podiel, čo je 1,51 mld. eur. (tabuľka 2).

V celkovom hodnotení vydavateľský komplex Nemecka skončil v miernom poklese oproti minulému roku. Prudký predaj elektronických knží zaznamenaný v roku 2010 nedosiahol očakávané výsledky. Nástup digitálnych knží oslovil istú časť čitateľov klasických papierových vydaní, ale tlačená verzia knihy si udržiava stále svoju dominanciu. Oproti anglicky hovoriacim krajinám je nemecký trh viac konzervatívny. Napriek tomu vydavateľsko-tlačiarenský komplex sa pripravuje na transformáciu, ktorá bude spojená s celkovou digitalizáciou. Tlačená podoba knží v nadchádzajúcom čase prejde významnými zmenami podporenými IT technológiami, ktoré prenikli do každej domácnosti.

Predaj digitálnych knží má stále vzostupnú tendenciu. Predaj e-knží bol v roku 2014 na úrovni 24,8 mil. knží a rok pred tým 21,5 mil. knží čo je medziročne 15% nárast. Digitálna kniha je alternatívou k tlačenej knihe. Tak isto existuje cenové prepojenie medzi týmito dvomi formami.

Tab. 5 Rozloženie predaja knží v Nemecku

Forma predaja	Maloobchodný predaj	Vydavatelia	Internetový predaj	Ostatní
Podiel v mld. eur	4,583	1,904	1,511	0,922
Podiel v %	49,2%	20,4%	16,2%	9,9%

Zdroj: www.boersenverein.de

Obchodná politika nemeckých vydavateľstiev je postavená na prvom vydaní tvrdej väzby a súčasne s ňou aj digitálnej verzie, ktorá je o tretinu lacnejšia. Po roku nasleduje brožované vydanie na ktoré pripadá štvrtinový podiel celkového trhu, a jeho predajná cena je na úrovni polovice tvrdej väzby. V nasledujúcom roku je kniha vo výpredaji za tri až štyri eurá.

Z hľadiska tematického spektra sú na prvom mieste detektívky, nasleduje literatúra faktu a kuchárky. Prvé miesto v tematickom zložení je pravdepodobne súčasný tendenčný záujem o detektívku, nakoľko z dlhodobých štatistík toto miesto patrilo beletrii, ktorá má približne tretinový podiel obratu. Významný podiel pripadá na produkciu knží orientovaných na deti a mládež.

Vydavatelia registrujú na prvom mieste vydávanie noviniek v objeme 19,1% čo predstavuje 14 111 všetkých vydaných titulov v roku. Na druhom mieste sa nachádza vydávanie nemeckej literatúry v objeme 14,2% teda 10 487 titulov. Podiel detských a mládežníckych knží predstavuje 11,0% v objeme 8 142 titulov. Nezanedbateľnou položkou je prekladová literatúra, ktorou Nemecko prispieva pri výmene kultúrnych informácií v objeme 10 812 titulov, čo predstavuje 13%. Recipročne Nemecko predá na medzinárodnom trhu licenčné práva približne pre 8 000 titulov. Ide o významnú podporu šírenia nemeckej kultúry vo svete.

Zloženie čitateľov je približne rovnaké ako na Slovensku. Potreba čítať sa stále prejavuje a patrí ku kultúre národa. Vlastniť knihu alebo zbierku a oddať sa čítaniu zavedie ľudí do kamennej predajne, čím sa vytvára sociálna sieť podobne zmýšľajúcich ľudí.

Tab. 6 Porovnanie súčasného trhu s knihami a prognóza vývoja trhu do roku 2018

Rok	Knižná forma	Tržby z predaja kníh v mld. dolároch				
		USA	Japonsko	Čína	Taliansko	UK
2014	Tlačené knihy	10,2	7,2	4,5	3,1	2,1
	Digitálne knihy	5,7	1,4	0,1	0,1	0,9
2018	Tlačené knihy	7,6	6,1	4,2	2,7	1,4
	Digitálne knihy	8,9	1,7	0,3	0,3	1,6

Zdroj: <http://www.statista.com/chart/2823/book-market-development-forecast/>

Klasický maloobchodný predaj je atakovaný elektronickým knižným obchodom a podľa očakávania prehlbuje stratu. Organizovanie klasického trhu prechádza optimalizáciou, nakoľko stratu zaznamenáva predaj kníh v obchodných sieťach, knižných kluboch a taktiež sieťach knižných obchodov. Rovnováha rastu v tejto oblasti už bola dosiahnutá a žiadne zmeny v profite sa už neočakávajú. Budúcnosť patrí digitálnej knihe, ktorá zaznamená novú organizáciu trhu s knihami. Klasický model vzťahov predaja kníh, akým je objednávanie a obchodovanie vydavateľa s knižným maloobchodom v Nemecku by viedol k celkovej reštrukturalizácii tohto trhu. Podmienkou úspechu v budúcnosti je vstup do digitálneho sveta kníh spolu s distribúciou a odsunutie internetového predaja z tohto sektora.

Medzinárodný knižný veľtrh vo Frankfurtě každoročne navštívi okolo 300 tis. návštevníkov, ktorým ponúka viac ako 7 tis. vystavovateľov. Veľtrh sa tak stáva spoľahlivým indikátorom knižného trhu. Na, v poradí už 64. veľtrhu, sa vydavatelja a kníhkupci zoznamujú aj s technickými riešeniami a možnosťami ďalšieho pôsobenia na trhu.

Predajnosť digitálnych kníh v nasledujúcich rokoch sa v jednotlivých krajinách výrazne líši. Napríklad v USA sa v najbližších rokoch oproti iným krajinám zmení forma knihy z klasickej tlačenej na digitálnu. Neuveriteľný posun v prospech digitálnej knihy predstavuje ďalšie možnosti pre IT technológie. Oproti tomu v ostatných krajinách ako je Nemecko, Japonsko ostáva tlačaná kniha na trhu stále dominantná (tabuľka 6).

CHARAKTERISTIKA SLOVENSKEHO KNIŽNÉHO TRHU

Slovenský knižný trh je neporovnateľne menší, v porovnaní s anglosaským či nemeckým knižným trhom. Porovnávať sa môže s českým trhom, ktorý mu je najbližší. Pôsobí tu niekoľko veľkých vydavateľstiev a množstvo malých, špecializovaných vydavateľstiev, ktoré dodávajú na trh svoju produkciu. Z tohto dôvodu je problematické odpovedať jednoznačne, aký je objem produkcie a stanoviť, aký je predaj kníh na území Slovenska. Podstatnú časť predaja kníh na Slovensku sprostredkuje klasický maloobchodný predaj prostredníctvom sietí klasických „kamenných obchodov“.

Tab. 7 Rozloženie predaja

Forma predaja	Maloobchodný predaj	Internetový predaj	Učebnice	Supermarkety	Ostatní
Podiel na trhu (v mil. eur)	55	18	15	10	2
Podiel v %	55%	18%	15%	10%	2%

Zdroj: Správa o slovenskom knižnom trhu <http://zvks.sk/sprava-o-slovenskom-kniznom-trhu-2014>

Pri odhadovaní celkového obratu predaja kníh sa vychádza z čísla 110 mil. eur. (tabuľka 7). Nakoľko neexistujú žiadne presné čísla a štatistika toto číslo zohľadňuje, vychádzame z hlásenia významných predajcov ako sú Panta Rhei, Martinus, IKAR, Knihy pre každého a údaje, kde štát nakupuje a distribuuje učebnice základným a stredným školám.

Najsilnejšou predajnou sieťou je Panta Rhei, ktorej obrat je na úrovni 28 mil. eur. Martinus sa nachádza na druhej priečke s obratom 4,8 mil. eur, na tretej priečke sú Knihy pre každého s obratom 2,8 mil. eur. Supermarkety na čele s Tescom tvoria 10 mil. eurový obrat. Štát kontroluje tlač učebníc s obratom 15 mil. eur, z ktorých sú vyčlenené vysokoškolské učebnice. Tlač vysokoškolských učebníc si zabezpečujú samotné vysoké školy.

SLOVENSKÍ VYDAVATELIA

Slovenskí vydavatelja sú registrovaní Maticou slovenskou na Ministerstve kultúry. Spolu s vydavateľmi sa začleňujú aj štátne inštitúcie, obce, organizácie a fyzické osoby, ktoré v sledovanom roku vydali neperiodickú publikáciu (tabuľka 5). V roku 2014 vydalo 1 635 rôznych spoločností aspoň jeden titul.

Tab. 5 Počet vydavateľov v sledovanom období

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Slovensko	1520	1518	1657	1494	1635
Čechy	2 769	2 530	2 663	2 553	–

Zdroj: Správa o slovenskom knižnom trhu <http://zvks.sk/sprava-o-slovenskom-kniznom-trhu-2014>

Najväčším vydavateľom v roku 2014 bolo so svojimi 1 244 titulmi Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave, nasleduje Slovenská knižnica pre nevidiacich v Levoči, vydavateľstvo Slovart, IKAR, a prvú päťku uzatvára Technická univerzita Košice.

Tab. 6 Tržby knižných veľkoobchodov (v mil. €)

Knižný veľkoobchod	2012	2013	2014
IKAR a.s.	9,8	11,4	11,5
Pemic s.r.o.	5,9	5,9	-
Partner Technic s.r.o.	2,6	4,4	4,9
Slovart-Store, spol. s r.o.	4,3	3,8	3,1
Albatros Media s.r.o.	2,2	2,7	-

Zdroj: Správa o slovenskom knižnom trhu <http://zvks.sk/sprava-o-slovenskom-kniznom-trhu-2014>

DIGITÁLNE KNIHY NA SLOVENSKU

Trh s digitálnymi knihami sa na Slovensku vyvíja od roku 2010. Skúsenosti s touto formou elektronického publikovania majú spoločnosti Dibuk a Wooky (*tabuľka 7*). Podľa dostupných informácií tržby s digitálnymi knihami v roku 2014 dosiahli na Slovensku približne 1 mil. €. V portfóliu oboch spoločností sú zastúpené slovenské vydavateľstvá prostredníctvom ktorých sa na trh dostávajú digitálne knihy. Ponuka kníh však nie je kompletná, nakoľko na obchode s digitálnymi knihami sa podieľajú aj iné spoločnosti. Celkovo možno považovať trh s digitálnymi knihami na Slovensku za postupne rozvíjajúci. Výhodou pritom môže byť príbuznosť s českým jazykom, čo znamená, že na slovenský trh by mohli penetrovať aj české tituly, čím by sa ponuka značne rozšírila.

Tab. 7 Prehľad obratu s digitálnymi knihami (v mil. €)

Spoločnosť	Obrat
Dibuk	0,54
Wooky	0,36
Ostatné	0,1

Zdroj: Správa o slovenskom knižnom trhu <http://zvks.sk/sprava-o-slovenskom-kniznom-trhu-2014>

Záver

Čitatelia požadujú digitálne knihy čoraz intenzívnejšie. Ide o celosvetový trend. Vydavateľstvá poskytujú čitateľom tlačené aj digitálne verzie vychádzajúcich titulov. Umožňuje to čitateľom možnosť výberu. Pre vydavateľstvo prinášajú nové vydania kníh pokrytie autorských honorárov pre obe platformy. Digitálne knihy riešia pre vydavateľstvo nižšie náklady vydania, skladovania a možnosť už raz vydaný titul kedykoľvek predať, nakoľko digitálne knihy sa nevypredajú.

Na základe dostupného odhadu obratu predaja s digitálnymi knihami a predajom zariadení na ktorých sa dajú digitálne knihy čítať, je zrejmé, že digitálne knihy sú medzi čitateľmi zdieľané aj nelegálne. Nepomer medzi predanými digitálnymi knihami, legálne dostupnými digitálnymi knihami a výslednou štatistikou predaja vedie k reálnemu konštatovaniu o porušovaní autorských práv.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] Blubla, P., 2012: Súčasný stav a výhľad ďalšieho rozvoja polygrafie. Zväz polygrafie na Slovensku. Martin, 4. apríl. [Polygrafia Academica 2010: Zborník príspevkov. Seminár so zahraničnou účasťou. Bratislava 9.-10.9.2010. - Bratislava: STU v Bratislave, 2010. ISBN 978-80-227-3340-3.] [In Slovak].
- [2] Dupaľ, A. – Leščišin, M. – Stern, J., 2008: Manažment výroby. (Production Management.) - Bratislava: Sprint v.fra. ISBN 978-80-89355-00-6. [1-st edition, 2008, p. 328] [In Slovak].
- [3] Majtán, M. a kol. 2009. Manažment. Bratislava: Sprint dva 2009. s. 408.
- [4] Majtán, Š. a kol. 2012. Podnikové hospodárstvo. Bratislava: Sprint 2 s.r.o. 2012. s. 324.
- [5] Samuelson, P. A. – Nordhaus, W. D.: Economics, 14th Edition, McGraw-Hill Inc., New York, 1992.
- [6] Statistic Brain Research Institute. - [on-line] Available on - URL: <http://www.statisticbrain.com/internet-statistics/> [on-line] Available on - URL: <http://www.statisticbrain.com/internet-use-statistics/>
- [7] Statistical Office Of The Slovak Republic. - Štatistický úrad SR. [Zväz celulózo-papierenského priemyslu Slovenskej republiky] <http://www.paper.sk/dokumenty.php?sel=6&typ=2&lang=sk>
- [8] [on-line] Available on - URL: <http://www.cepi.org/topics/statistics>

- [9] [on-line] Available on - URL: http://mobile.nytimes.com/2015/09/23/business/media/the-plot-twist-e-book-sales-slip-and-print-is-far-from-dead.html?referrer=&_r=0
- [10] [on-line] Available on - URL: <http://www.goethe.de/ins/sk/bra/kul/mag/dgm/hin/sk8326705.htm>
- [11] [on-line] Available on - URL: <http://www.statista.com/chart/1159/ebook-sales-to-surpass-printed-book-sales-in-2017/>
- [12] [on-line] Available on - URL: <http://www.statista.com/chart/2823/book-market-development-forecast/>
- [13] [on-line] Available on - URL: <http://www.sckn.cz/content/zpravy/file-1071.pdf>
- [14] [on-line] Available on - URL: <http://zvks.sk/sprava-o-slovenskom-kniznom-trhu-2014/>

ADRESY AUTOROV

Ing. ROMAN ŠÍP,

♦ SOŠP, Račianska 190, 835 26 Bratislava, sip@polygraficka.sk

♦ Fakulta podnikového manažmentu, Ekonomická univerzita v Bratislave, Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava

doc. Ing. ANTON KORAUŠ, PhD., LL.M., MBA, Vysoká škola ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave
Furdekova 16, 851 04 Bratislava, Slovak Republic, E-mail: akoraus@gmail.com

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. □For text editing and linguistic contribution corresponding authors.